

50 jaar werk in het Waasland: Transcriptie

2009

Interview met Monique Chandôme door Hilde Pauwels

25 maart 2009

Fragmenten

02:11

We bouwden schepen, we verlengden ze. We deden ze in twee, trokken ze open en vulden bij. We deden ook veel herstellingen, meer dan 500 schepen herstelden we. In het begin hebben we gewerkt voor Congo, meer dan honderd schepen zijn er in Kinshasha geleverd voor de Congostroom. We maakten die schepen als een meccano. Hier werd alles gebouwd, met bouten en alles. We haalden alles uiteen, stopten het in kisten die we markeerden en stuurden dat naar Congo. Er ging personeel mee om samen met de Congolezen alles op te bouwen.

03:17

07:10

We werkten met twee- tot driehonderd mensen, naargelang het werk en de modernisatie. De politici hebben een juweel van Vlaanderen gestolen, dat is onze diepe mening. Nu hebben ze spijt, maar het is te laat. We hadden hier iets modern, op de dag dat ons dat was gelukt, moest het bedrijf weg.

08:03

08:24

We hadden een bureau met tekenaars, en tussen de dertig en veertig bedienden. Om een schip te bouwen heb je alle soorten jobs nodig. We bouwden een schip helemaal tot de afwerking. Ook het interieur deden we. Aan mij vroegen ze een schip te decoreren, het was een schip voor de staat. Ze zegden me welke producten ik moest gebruiken, de assemblage en de kleuren. Ik deed dat gratis, om mijn man te helpen. Toen kwam de minister bij ons, ik liet hem alles zien. Hij wou aan de bemanning vragen wat ze er van vonden, maar ik zegde hem dat niet te doen. De bemanning komt en gaat, terwijl het schip blijft. Er moet eenheid zijn. Als een deur openstaat, moet je de kleur terugzien. Het kwam terug van het ministerie, daar wilden ze een bloemetje en daar. Het vloekte met elkaar, ik zegde hem dat hij dat plan niet mocht ondertekenen. De bemanning komt en gaat. Als je mijn vader zou vragen hoelang het duurt om een schip te bouwen, zou hij zeggen: 9 maanden. Soms ging het sneller, soms langer. Er werd aan verschillende schepen tegelijkertijd gewerkt. De grote troef van onze werf was op een bepaald moment dat we de grootste helling van heel Europa hadden. We trokken schepen naar boven en die parkeerden we. De ene moest nooit wachten tot de andere klaar was. Met de kleine helling moesten ze altijd wachten, dat was niet te doen.

11:16

Rek. 091-0007009-54
BTW BE 0206.460.639

Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas

erfgoedcel@interwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

T 03 500 47 55

De Erfgoedcel Waasland maakt deel uit van het intergemeentelijk Samenwerkingsverband Land van Waas (Interwaas) en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid en de steden en gemeenten Beveren, Kruikebeke, Lokeren, Moerbeke, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster en Zwijndrecht.

12:12

Een grote troef van de werf was ook de korte straalbuis. Rond de schroef hebben we zoiets gebouwd, soms twee als er twee schroeven waren. Dat bracht 35 procent kracht bij aan de schepen. Wij hadden het patent. Als Nederland dat wou bouwen, moesten ze langs ons passeren.

12:25

15:22

De kopers kwamen soms op inspectie. Ze blijven komen, we moesten ze ontvangen. Soms blijven ze uren klappen. Het praten met ministeries was heel zwaar. Die moeten borg staan voor wat jij moet leveren in het buitenland. Dat zijn grote onderhandelingen. Het gaat ook altijd om grote bedragen, miljoenen. We deden mee aan het project van de zeemacht, we konden tien mijnenvegers leveren. Hoe lang denk je dat mijn man er aan heeft gewerkt om de zaak hier te hebben? Dat duurde zeventien jaar. Zolang heeft hij daar aan gewerkt. Gelukkig had hij iemand op wie hij kon rekenen in de zeemacht. Via zijn militaire dienst kende hij er ingenieurs met wie hij goed kon opschieten. Daardoor had hij al een voet in de zeemacht. De overheid zijn mensen die altijd tijd hebben, er is nooit iets dringend. Wat je vandaag niet doet, doe je morgen. In veel gevallen is dat toch zo.

17:42

19:12

We hebben heel goede contacten gehad met onze klanten, het werden vrienden. De klanten kwamen graag, vaak om raad te vragen. Hier was een familiesfeer, ook de mensen van de werf kwamen hier over de vloer. Ze kwamen hier graag, er was een formidabele verstandhouding. Het waren vooral mensen uit de regio. Als er een afloop was, werd iedereen uitgenodigd, ook de délégués. Hier zijn honderden mensen over de vloer geweest. Ik interesseerde me voor de zaak, en voor het contact met de mensen. Voor mij was dat goud. Ze kwamen en komen nog, er zijn er nog die langskomen om te vragen hoe het is en of ik er wat bovenop geraak. Ze wisten dat we een goed koppel waren. Ook met veel klanten bleven de contacten. Onlangs kwam er uit Egypte nog een vraag om een schip te bouwen. Ooit kwam er een brief met als opschrift Chantier Naval de Pupelmondo, Belgisch Congo. En dat kwam hier toe. Die envelop heb ik bewaard. Als er een schip af was, was er een receptie. De pers was moeilijk te ontvangen. Die staan altijd op de belangrijkste plaatsen, de plateaus zijn altijd onmiddellijk leeg. Ook de sigaren weten ze te vinden. De mensen waren zeer betrokken, ze werkten hier precies alsof ze voor zichzelf werkten. In een fabriek waar tweehonderd mensen werken, kun je dat niet bekomen.

23:18

24:26

Wat boeiend was, was dat we met ons werk naar de hele wereld gingen. De Schelde gaat naar de zee, we gingen naar anderen die ons nodig hadden. We brachten brood naar de mensen, dat was het doel van ons leven. Moe of niet, dat doel was voor ons belangrijk. De werkmensen moesten hard werken, destijds moesten ze buiten werken. Mijn man maakte ateliers zodat ze binnen konden werken. Hele

schepen werden in de ateliers gebouwd. We werkten met rolbruggen, het was allemaal heel modern. Soms kwam een schip rechtstreeks van het water in een hangar, daar werd dan alles veranderd, bijvoorbeeld de kajuit. We zorgden voor kamers waar de schippers konden logeren terwijl we aan het werk waren.

26:04

27:38

Wij dachten altijd dat de mensen goed moeten overeenkomen om goed te kunnen werken. De personen die na ons kwamen, hadden daar een ander gedacht over. Als mensen te goed overeenkwamen, dan vlogen ze buiten. Dat is niet goed. Als je in een ploeg van vier tot vijf mensen moet werken, moet je goed overeenkomen. Dan mag je geen ruzie maken. Er waren momenten. Mijn man had een goed jaar gehad en wou iedereen een envelopje geven, daar had hij ook deugd van dat te kunnen doen. Uit beleefdheid verwittigde hij de syndicaten, die wilden het envelopje zelf geven. Mijn man liet dat niet toe, hij deelde ze zelf uit. Recht voor de vuist was hij.

28:50

30:11

Het aanwerven van personeel ging vrij gemakkelijk, maar we moesten ze wel vormen. We lieten hen naast iemand anders werken, zo leerden ze de stiel. We hadden ook een vakschool. om de mensen te vormen, dat heeft ons veel geholpen.

30:44

33:10

In de Tweede Wereldoorlog kwam hier iemand om toezicht te houden, een Duitser. Hij kwam kijken. Mijn vader stak wat volk op het ene schip als die man kwam, de bouw ervan probeerde hij op de lange baan te schuiven zodat het niet naar Duitsland kon vertrekken. Het was een schip waarvoor de Duitsers opdracht hadden gegeven. Er werd ook personeel opgevorderd, er werd een deel van de mensen weggehaald. Mijn vader vond het heel zwaar hen te moeten afgeven. Absoluut. Na de oorlog zijn ze teruggekeerd, precies alsof er niets was gebeurd. Ze konden er niets aan doen.

34:27

36:45

Ik ben hier als kind opgegroeid. Was leuk, we mochten niet op de werf, maar deden dat toch. In een appelsienenkist die ik zelf opgekalefaterd had, ging ik varen op de Schelde. We hebben hier van alles uitgevonden. De oorlog was wel zwaar, we moesten alles achterlaten. Ik maakte dat ook mee, want groeide hier op. We moesten vluchten. Dan hebben we alle papieren die privé aan de werf waren, zoals plannen en geheimen zoals van de korte straalbuis. Die brachten we naar een schip. Het trok richting zee, ook personeel dat wou, mocht meevaren. Met de wagen vluchtten we naar Wenduine, maar verder ging het niet. Mijn vader probeerde van daar alles op te volgen. Die periode duurde les dix-huits jours zoals ze zeggen, we waren ongeveer een maand weg.

38:45

45:52

Mijn moeder en ik werkten achter de schermen, maar hadden ook invloed op de beslissingen die werden genomen. Wanneer onze man met problemen naar huis kwam, probeerden wij oplossingen te vinden. Dat kun je in een sfeer van een gelukkig gezin beter arrangeren. De zwaarte van de job woog soms wel door. Mijn man moest veel naar het buitenland en wist niet altijd wanneer hij een vliegtuig zou hebben. Soms belden er klanten 's nachts, dat was zwaar want je hebt je nachtrust nodig. We hebben altijd geprobeerd dat niet te laten zien. Het was boeiend ook, want we kregen klanten uit de hele wereld. Voor ze hier toekwamen, keken we in boeken om te weten wat we konden zeggen en wat niet. De problemen van het land probeerden we te kennen. Mijn man werkte onder meer in Azië, in Pakistan. Ik kon de inhuldiging in Congo meemaken, we logeerden er in de brousse, dat was boeiend. Terwijl mijn man zaken deed, ging ik bij de mensen en de kinderen. Ik speelde met ze, er waren er op de duur wel tweehonderd. Met het feminisme was ik niet bezig. We hebben als vrouw zo'n uitzonderlijke situatie omdat we moeder kunnen zijn. Dat is een unieke gave in het leven. Een vrouw is moeder, jammer als ze geen kinderen kunnen hebben. Ik ben absoluut niet feministisch. Ik kan niet vergelijken of ik meer of minder verdiende, want ik heb nooit een frank verdiend. We waren als vrouwen wel sterke figuren, ik was geboeid daar al de mensen hier, wat ze deden, waarom en hoe. Ik voel dat nu, ik ben tachtig jaar, het blijft me boeien. Geregeld komen ze me interviewen. Morgen kan ik het misschien niet meer vertellen, maar ik weet veel, ik heb hier alles meegemaakt. Het aantal uren dat ik werkte, is niet te tellen. Ik deed boodschappen, zorgde dat het huis proper was. Wel hadden we personeel, toch was ik daar mee bezig. Ik keek ook in de boeken, de ene dag was het Bangladesh, dan Congo, dan Amerika.

50:36

52:26

Het was me nooit teveel, ik ben er in gedrild. Ik ben patee-madammeke, ik dacht nooit dat ik iets moest laten omdat ik hier aan het werk was gelijk een neger. Zo was het, alles op het onverwacht. We kregen hier grote bezoekers, ook de huidige koning heb ik hier ontvangen.

53:13

53:17

Even voor mijn man met pensioen ging, heeft hij gevoeld dat ze niet gingen doen wat hij als raad had gegeven. Dat was in 1990. Hij heeft tips gegeven, wou ook vermijden dat bepaalde personen hier aan de slag gingen. Ze hielden er geen rekening mee en hij zegde foert, zo kan ik niet werken. Er was iemand die hier had gewerkt, maar een heel andere mentaliteit had, hij wou iedereen uiteen. Die was nieuwe directeur geworden, mijn man heeft dat niet aanvaard. Hij vond zoiets de dood van ons bedrijf. De beheerraad had die aangesteld, enkele dachten waarom. Ze hebben die man van de werf nog naar de universiteit moeten sturen om nog bij te leren, dat was niet te doen. Er gebeurden stommiteiten, niet alleen van hem alleen. De politici wisten niet waarover ze spraken. Een schroef met vier of twee bladen, ze weten niet wat dat is. Politiekers hebben geen zicht, ze kijken niet verder dan hun neus lang

is. Ze zijn voor een aantal maanden of jaren benoemd, dan is het gedaan. Ze denken niet aan twintig of vijftig jaar verder. Ik ben geboren in een familie die altijd verder keek. Dat kon niet klikken. Mijn man is weggegaan uit het bedrijf, hier is nog vijf jaar voort gewerkt. Ze verklaarden ons niet failliet, maar stelden ons in vereffening. Dan ben je verplicht om te sluiten. En dan wordt alles verkocht. Als ik denk dat ze de documenten door de vensters in een container gooiden. Nu krijg ik vragen naar de plannen van het schip, maar die zijn er niet meer. Dat was heel heel pijnlijk. Gelukkig waren er mensen die ons begrepen. We wilden geen voet meer zetten op de werf, dat hebben we niet meer gedaan. Ook op de grond niet. Er waren mensen die mij sommige documenten kwamen brengen omdat ze wisten dat ik wat collectioneur van de werf was. Niet voor mezelf, maar voor de werf. Ik heb de boeken van in het begin met de eerste bestellingen, nog met de hand geschreven. Mijn vader had een film gemaakt over het bouwen van een schip, van het begin tot het einde. De mensen die er toen werkten, staan erop.

58:45

01:00:48

Nu maken ze schepen waarop vier binnenschepen worden vervoerd. Dat komt van China, maar de kwaliteit is er niet meer. De mentaliteit nu is dat het onze tijd wel zal doen, de rest foert. De mentaliteit bij de schippers is dat je voor elk kind een schip bouwt. Heb je vier kinderen, dan zijn dat vier schepen. We wisten als we begonnen wat de gevolgen waren. Hadden ze een politiek gevoerd die ons wat beschermdde, maar eens ze begonnen in China, dan was het niet meer haalbaar. Ze zijn goedkoper, ze betalen niets aan de mensen. Bij ons wegen de uren zwaar. Het bouwproject dat hier nu komt, is volgens mij verkeerd. We hadden een heel ander project voor ogen. Wij wilden huizen, een parkje. Ook een jachthaven is broodnodig, dat mankeert overal. We zagen een jachthaventje met huisjes à l'Hollandaise, met werkplaatsen en een park waar de grootmoeders met hun kleinkinderen konden wandelen. Hadden ze de dijk anders aangelegd, dan was er veel plaats gewonnen. Hier weggaan, zou ik nooit doen. Geen minuut dacht ik dat. Mijn man zegde me voor hij stierf dat ik hier moest blijven en doen wat ik vroeger deed. Mensen ontvangen, interviews doen, op sociaal gebied actief zijn. Dat gaf hij mij als raad, dus dat doe ik zolang ik het kan. Ik zou hetzelfde leven willen hebben, ik ben een doordrijver en een optimist. Dat is nog niet veranderd, als ik ziek word, kan ik er niet aan doen. Dan zal ik andere maatregelen moeten nemen. Dan zal ik ook bekijken of het mogelijk is hier te blijven. Hier zie ik mijn man overal, ik zie hem niet op het kerkhof, hier in zijn bureau, in zijn kasten, overal. Dat is mijn troost. Ik ben 54 jaar getrouwd geweest, we waren een gelukkig koppel. Veel mensen kwamen hier met hun problemen omdat ons geluk voor hen een troost was. We hadden contact met de mensen op een heel ander niveau dan alleen maar de zaken.

01:06:48